

РОЗДІЛ IV. СУДОУСТРІЙ; ПРОКУРАТУРА ТА АДВОКАТУРА

УДК 347.9

DOI <https://doi.org/10.26661/2786-5649-2023-3-06>

ЦИФРОВІЗАЦІЯ РОБОТИ СУДІВ: ОСНОВНІ НАПРЯМИ ТА МОЖЛИВОСТІ

Романова В. А.

студентка III курсу факультету прокуратури
Національний юридичний університет імені Ярослава Мудрого
вул. Пушкінська, 106, Харків, Україна
orcid.org/0009-0002-0555-8436
gshwusbb65@gmail.com

Баранкова В. В.

кандидатка юридичних наук,
доцент кафедри цивільної юстиції та адвокатури
Національний юридичний університет імені Ярослава Мудрого
вул. Пушкінська, 77, Харків, Україна
orcid.org/0000-0002-1355-2897
ovenvanil@gmail.com

Ключові слова: *діджиталізація, автоматизація, електронне правосуддя, штучний інтелект.*

Сьогодні на зміну застарілим механізмам виконання багатьох процедур приходять новітні технології. Серед можливостей переходу на рейки сучасності – можливість скористатися перевагами діджиталізації судової системи. Раніше судовий процес вважався вкрай забюрократизованим, тривалим та упередженим. Сьогодні, завдяки розвитку багатьох галузей науки, доступ до правосуддя спрощується, рішення приймаються більш об'єктивно і в цілому використання цифрових технологій дозволяє мінімізувати можливість для учасників процесу зловживати своїми процесуальними правами, що є дуже важливим.

ІІІ може використовуватися в різних аспектах судочинства, включаючи аналіз доказів, підтримку прийняття рішень та автоматизацію рутинних завдань. Перевагами використання ІІІ в судових процедурах є можливість швидко і точно аналізувати великі обсяги доказів, виявляти складні закономірності, забезпечувати незалежність від особистих упереджень. ІІІ може допомогти суддям у прийнятті рішень, надаючи об'єктивне підґрунтя, а також рекомендації щодо правового розгляду справ. Крім того, використання ІІІ може сприяти скороченню термінів розгляду судових справ, покращенню доступу до правосуддя та зменшенню витрат на судові процедури. Застосування автоматизації та аналізу даних дозволяє оптимізувати робочі процеси, зменшити кількість людських помилок і забезпечити послідовність у прийнятті рішень. У цій статті висвітлено потенціал використання новітніх технологій у судах та його вплив на судову систему. Аналізуються такі переваги, як швидкість, точність та об'єктивність в обробці доказів, підтримка суддів у прийнятті рішень та автоматизація рутинних завдань. Також відзначається можливість скорочення часу судового процесу, покращення доступу до правосуддя та зменшення витрат. Однак статті зазначаються також і потенційні ризики від такого використання, пов'язані, зокрема, з етичними та правовими питаннями, пов'язаними з використанням ІІІ в судах. Звертається увага на конфіденційність даних, приватність та відповідальність за прийняття рішень.

Саме тому постановка проблеми є дуже важливою, адже саме зараз відбувається переломний момент, коли повністю змінюється парадигма, а тому вона не завжди легко сприймається пересічними громадянами.

DIGITALIZATION OF COURT OPERATIONS: MAIN DIRECTIONS AND OPPORTUNITIES

Romanova V. A.

*3rd Year Student at the Faculty of Prosecutor's Office
Yaroslav Mudryi National Law University
Pushkinska str., 106, Kharkiv, Ukraine
orcid.org/0009-0002-0555-8436
gshwusbb65@gmail.com*

Barankova V. V.

*Candidate of Law,
Associate Professor at the Department of Civil Justice and Advocacy
Yaroslav Mudryi National Law University
Pushkinska str., 77, Kharkiv, Ukraine
orcid.org/0000-0002-1355-2897
ovenvanil@gmail.com*

Key words: *digitalization,
automation, electronic justice,
artificial intelligence.*

Today, the latest technologies are replacing outdated mechanisms for performing many procedures. Among the possibilities of the transition to the rails of modernity is the opportunity to take advantage of the digitalization of the judiciary. Previously, the judicial proceedings were considered extremely bureaucratic, lengthy and biased. Today, thanks to the development of many fields of science, access to justice is easier, decisions are made more objectively and in general, the use of digital technologies allows minimizing the opportunity for the participants of the process to abuse their procedural rights, which is important.

AI can be used in various aspects of judiciary, including evidence analysis, decision support and automation of routine tasks. The advantages of using AI in court procedures are the ability to quickly and accurately analyze large volumes of evidence, identify complex patterns, and ensure independence from personal biases. AI can help judges in making decisions by providing an objective basis, as well as recommendations on legal treatment of cases. In addition, the use of AI can contribute to shortening the time of consideration of court cases, improving access to justice and reducing the costs of court procedures. The application of automation and data analysis allows you to optimize work processes, reduce human errors and ensure consistency in decisions. This article highlights the potential of using the newest technologies in the courts and its impact on the judicial system. The advantages this are analyzed, such as speed, accuracy and objectivity in the processing of evidence, support of judges in decision-making and automation of routine tasks. The possibility of reducing the time of the court process, improving access to justice and reducing costs are also noted.

However, potential risks from such use are also cited, related, in particular, to ethical and legal issues related to the use of AI in courts. Attention is drawn to data confidentiality, privacy and decision-making responsibility.

That is why the formulation of the problem is very important, because right now there is a turning point, when the paradigm is completely changing, and therefore it is not always easily perceived by ordinary citizens.

Постановка проблеми. На сучасному етапі цифровізація та автоматизація багатьох процесів досягла свого апогею. Не оминула ця трансформація і систему судочинства, зокрема у частині, що стосується цивільного процесу. Україна зараз стала країною-кандидатом в члени ЄС, а тому значну роль тут відіграють і процеси адаптації законодавства, глобалізації для здійснення українського цивільного судочинства.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Багато науковців різних галузей права останнім часом дуже детально досліджують новелізацію багатьох інститутів у зв'язку з швидкісним розвитком сучасних технологій. Зокрема, це стосується і цивільного процесу. Наприклад, Погребняк О. обґрунтовує переваги та недоліки подання позовної заяви до суду в електронній формі [2, с. 79–80]. Кушакова-Костицька Н. В. досліджує можливість цифровізації з посиланням на досвід європейських країн [4, с. 103–108].

Тюрю Ю. І. у своїх наукових працях досліджує, які потенційні наслідки можливі від застосування штучного інтелекту при прийнятті судових рішень, які можливі посягання від його використання [11, с. 70–71].

Також є й багато інших вчених-правників, які вивчали це питання, незважаючи на відносну нещодавність його появи. Зважаючи на їх доробки, можна дійти висновку, що досі існують певні суперечності при застосуванні можливостей, які надають передові технології для здійснення цивільного судочинства.

Мета. Метою роботи є дослідження автоматизації роботи судів при здійсненні цивільного судочинства у різних напрямках, починаючи від застосування електронного документообігу, завершуючи можливістю застосування штучного інтелекту при винесенні судових рішень. Оскільки, цифровізація роботи судів полягає в тому, що суди, використовуючи цифрові технології і інформаційні системи, покращують ефективність та доступність правосуддя, це означає, що більше осіб зможуть реалізувати своє конституційне право. Тим більше, за умов повномасштабної війни на території України, не у всіх є можливість безпосередньої явки, що може здати на заваді його реалізації. Саме тому, дослідження можливостей та потенційних ризиків такої трансформації є надзвичайно важливим на сьогодні.

Виклад основного матеріалу. Трансформаційні процеси, які відбуваються у галузі цивільного процесу врегульовуються значною кількістю нормативно-правових актів. Чільне місце займає Закон України «Про судоустрій та статус суддів», який безпосередньо закріплює засади і порядок здійснення судочинства в Україні. Також у цьому аспекті важливими є такі закони, як Закон України

«Про електронні документи та електронний документообіг», «Про електронні довірчі послуги». Ці питання закріплюються і в широкому переліку підзаконних нормативно-правових актів, які розробляються і затверджуються Державною судовою адміністрацією України, а також і локальних актах, таких як інструкції з діловодства в загальних, адміністративних та господарських судах.

Радянська корумпована судова система спровокувала масштабну недовіру до суддів та судової гілки влади в цілому. Для боротьби із пережитками минулого у період з 2006 року, зокрема, відбувався поступовий перехід до автоматизованого документообігу, що стало важливим кроком для подальшого, більш глибокого імплементації таких новацій в українське судочинство.

Характеризуючи процес цифровізації діяльності судів, у першу чергу слід досліджувати правила автоматизації діловодства. Робота суду розпочинається із реєстрації процесуальної і непроцесуальної документації, тобто вхідної кореспонденції. На сьогодні ця діяльність регулюється Рішенням Ради суддів України «Про затвердження Положення про автоматизовану систему документообігу суду». Таким чином, ця реєстрація полягає у внесенні подібного роду документів до автоматизованої системи документообігу суду (АСДС). Проте це лише первинний крок. Після того, як відповідний документ внесено до системи, у базі має бути відображена інформація про весь його подальших рух і в цьому полягає повна автоматизація вхідної кореспонденції.

Повній автоматизації також піддається, поряд із вхідною, й вихідна кореспонденція, тому відправка або передача документації без попередньої реєстрації в АСДС є не допустимою [1, с. с. 62–63].

Іншим аспектом цифровізації є можливість здійснення електронного правосуддя шляхом утворення електронного суду. Зокрема, використання засобів мобільного зв'язку, мережі Інтернет набагато спрощує процедуру здійснення судочинства, починаючи від подання позовної заяви до повідомлення суб'єктів процесу.

У зв'язку з тим, що в українське законодавство були внесені зміни щодо можливостей проведення онлайн-засідання, забезпечення аудіозапису та відеозйомки, автоматизації документообігу, то, очевидно, що в судовій практиці активно стали використовувати такі терміни, як «електронний суд», «електронне судочинство» і т.п..

Зрозуміло, що як і будь-які сучасні технології, система електронного судочинства створена з метою полегшити здійснення правосуддя, гарантувати забезпеченість прав людини на всіх його етапах, а отже має дуже велику кількість переваг. Серед них можливість швидкого інформування, економія

робочого часу для працівників суду, економія коштів через цифровізований документообіг тощо.

Так само, можливість відео- та аудіозапису судових засідань є також надзвичайно важливим, адже дозволяє мінімізувати ризики зловживання сторонами їхніми процесуальними правами. Окрім цього, відвідувачі суду мають можливість дізнаватися про розгляд справ безпосередньо на сайті відповідного суду, що є надзвичайно прогресивним, як на мене, адже потребує мінімальних зусиль та витрати для них.

При цьому дійсно, вартує уваги факт того, що не завжди забезпечується якісний захист інформації, яка потрапляє в базу. Деякі науковці стверджують, що проблема може виникати у зв'язку із подачею в електронній формі документів, що містять державну таємницю, інтимні чи інші особисті відомості. Тому для того, щоб повномасштабно імплементувати систему електронного судочинства в українське законодавство, потрібні дуже якісні гарантії того, що інформація не буде розповсюджена іншим особам.

У країнах заходу цю проблему вирішують шляхом застосування інституту подвійної подачі документів. І саме на адвокатів та юристів покладається обов'язок слідкувати за тим, щоб інформація залишалась захищеною [2, с. 79–80]. До того ж, Верховний Суд штату Іллінойс США зробив висновок, що саме сторона судового розгляду, заповнюючи певну електронну форму, має зробити позначку про те, що у документах міститься інформація, яка потребує захисту [3].

Стосовно європейських країн, чий досвід для України є набагато ближчим, то станом на сьогодні існує велика кількість нормативно-правових актів, покликаних регулювати здійснення електронного судочинства. Це, до прикладу, Рекомендація № R (95) 11 Комітету міністрів Ради Європи державам-членам стосовно відбору, оброблення, подання та архівації судових рішень у правових інформаційно-пошукових системах (від 11 вересня 1995 р.), Рекомендація Rec (2003) 14 Комітету міністрів Ради Європи державам-членам «Про можливість взаємодії інформаційних систем у сфері правосуддя» (від 9 вересня 2003 р.) та багато інших тощо [4].

Щодо сучасних надбань України, то у нас також значною мірою активно застосовується інститут електронного судочинства. Зокрема, законами України було впроваджено електронні цифрові підписи, суди забезпечено технікою для здійснення діяльності за допомогою комп'ютеризованих засобів.

Окрім цього, існує спеціальний нормативно-правовий акт, спрямований на допомогу в реалізації вимог Закону України «Про судоустрій і статус суддів». Це Постанова КМУ «Про затвердження Положення про Єдину базу даних електронних адрес, номерів факсів (телефак-

сів) суб'єктів владних повноважень», яка закріплює функціонування такої системи в Україні [5]. Однак, незважаючи на те, що створену цю Базу у 2011 році, існують певні проблеми з її застосуванням, зокрема непорозуміння із використанням електронної адреси і т.п.. Зокрема, відповідно до Рекомендації Ради суддів України викладених у листі № 9 рс186/20 від 16 березня 2020 року [6] передбачалась можливість подання процесуальних документів у справах шляхом їх надсилання на офіційну електронну адресу суду, поштою, факсом, через особистий кабінет у підсистемі «Електронний суд». Проте, у практичній діяльності судів майже одразу виникли непорозуміння, які ґрунтувалися на доводах суддів про виняткову необхідність подання документів лише через підсистему «Електронний суд». Очевидно, що ця позиція суперечить Рекомендації Ради суддів України [7]. Як на мене, розширювальне чи звужене тлумачення положень нормативно-правового акта може спровокувати зловживання судьями своїми правами з метою «не помітити» потрібну документацію, а саме тому потребує більш детальної та визначеної регламентації.

Окрім потенційної можливості витоку конфіденційної інформації, є ще й ризик втрати юридично важливої несекретної інформації, низька комп'ютерна грамотність, недостатність або відсутність технічного обладнання в судах тощо. Деякі науковці також стверджують, що через значну недовіру до цифрових технологій, більшість громадян надають перевагу традиційному варіанту [4, с. 103–108].

Окрім того, існує невирішене питання щодо спливу строків у зв'язку з тим, що у ч.5 ст. 124 ЦПК України визначено лише строк для вчинення процесуальної дії в суді, який визначається робочим часом суду, проте електронна подача документів можлива в будь-який час доби, що породжує певну правову невизначеність [8].

Однією з найважливіших новел є внесення в ст. 15-1 до Закону України «Про судоустрій та статус суддів», де визначено функції Єдиної судової інформаційно-телекомунікаційної системи [9]. Після цього були внесені відповідні зміни і до процесуальних кодексів, зокрема у ЦПК, у ст. 14 також визначаються її сутність і значення.

Ще один аспект автоматизації роботи суддів полягає в можливості використання штучного інтелекту.

Взагалі, згідно зі ст. 127 Конституції України правосуддя здійснюють судді і судову владу покладено саме на них [10]. Тобто очевидно, що робота суддів не може бути замінена штучним інтелектом, проте прямої заборонної норми не існує. Отже можна дійти висновку, що залучати штучний інтелект до вирішення цивільних справ можна.

Очевидно, що використання штучного інтелекту дає змогу пришвидшити процес пошуку інформації, обробки даних, зробити роботу судів більш ефективною. Проте, існують певні проблеми, які можуть завадити здійсненню судочинства з елементами залучення можливостей штучного інтелекту. Зокрема, штучний інтелект не завжди може враховувати специфіку справи та приймати самостійні рішення, користуючись власним розсудом, і, як-не-як, кількість інформації для прийняття цих рішень є обмеженою. Багато науковців вважають, що застосування штучного інтелекту може стати посяганням на фундаментальні принципи та людські цінності, зокрема порушувати принцип верховенства права, недискримінації, справедливості і т.п. [11, с. 70–71].

Натомість, вже існують прецеденти, коли штучний інтелект ставав помічником у вирішенні судових справ. Зокрема, західні інформаційні джерела стверджували, що у Колумбії суддя Хуан Мануель Паділья Гарсія при підготовці до вирішення справи скористався ChatGPT, що підтверджується відповідними документами. Суддя запевняв, що він використовував штучний інтелект для того, щоб отримати інформацію про прецеденти та судову практику, при цьому ретельно

перевіряючи надані результати. Він стверджував, що завдяки цьому він зумів пришвидшити процес винесення рішення [12].

Висновки, перспективи та пропозиції. Виходячи з наведеного, можна висувати, що проведення заходів з цифровізації роботи судів є надзвичайно важливим та актуальним на сьогодні. Ця стаття показує переваги від використання новітніх технологій у процесі здійснення судочинства, а також застосування штучного інтелекту в судових процедурах. Вона підкреслює важливість вирішення певних проблемних питань, викликає неабиякий інтерес до подальшого дослідження і розробки правового фреймворку, який здатен забезпечити ефективне використання цифрових засобів в судочинстві, допомагаючи зберегти при цьому справедливість та довіру до судової системи.

Стосовно перспектив від цифровізації та застосування штучного інтелекту, то в майбутньому існує можливість розробки віртуальних суддів, повна ліквідація паперового діловодства та зменшення бюрократизованого штату працівників, які лише гальмують українську судову систему. Це дозволить більш та ефективно розглядати судові справи, особливо в малозначних справах.

ЛІТЕРАТУРА

1. Стрельцова О. І. Регулювання впровадження автоматизованого документообігу та діловодства в системі українського судочинства на законодавчому рівні. С. 62–63, URL: <https://doi.org/10.36074/logos-31.03.2023.18> (дата звернення: 30.05.2023).
2. Погребняк О. Особливості подання позовної заяви до суду в електронній формі. *Міжнародна науково-практична конференція «Проблеми та стан дотримання і захисту прав людини в Україні»*. 2019. С. 79–80.
3. eFiling confidential documents in Illinois: what to know – OneLegal. OneLegal. URL: <https://www.onelegal.com/blog/efiling-confidential-documents-in-illinois-what-to-know/> (дата звернення: 30.05.2023).
4. Кушакова-Костицька Н. В. Електронне правосуддя: українські реалії та зарубіжний досвід. *Юридичний часопис національної академії внутрішніх справ*. 2013. № 1. С. 103–108. URL: <http://elar.naiu.kiev.ua/bitstream/123456789/4656/1/20.pdf> (дата звернення: 30.05.2023).
5. Про затвердження Положення про Єдину базу даних електронних адрес, номерів факсів (телефаксів) суб'єктів владних повноважень : Постанова Каб. Міністрів України від 05.01.2011 р. № 5. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/5-2011-п#Text> (дата звернення: 30.05.2023).
6. Електронний суд в умовах COVID-19 | НААУ. НААУ. URL: <https://unba.org.ua/publications/5423-elektronnij-sud-v-umovah-covid-19.html> (дата звернення: 30.05.2023).
7. Національна Асоціація Адвокатів України – Подання до суду документів електронною поштою – новели сьогодення. НААУ. URL: <https://unba.org.ua/publications/print/5395-podannya-do-sudu-dokumentiv-elektronnoyu-poshtoyu-noveli-s-ogodennya.html> (дата звернення: 30.05.2023).
8. Цивільний процесуальний кодекс України : Кодекс України від 18.03.2004 р. № 1618-IV : станом на 15 квіт. 2023 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1618-15#Text> (дата звернення: 30.05.2023).
9. Про судоустрій і статус суддів : Закон України від 02.06.2016 р. № 1402-VIII : станом на 23 груд. 2022 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1402-19#Text> (дата звернення: 30.05.2023).
10. Конституція України : від 28.06.1996 р. № 254к/96-ВР : станом на 1 січ. 2020 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254k/96-vr#Text> (дата звернення: 30.05.2023).
11. Тюря Ю. І. Цифрова трансформація правосуддя в Україні. *Збірник тез доповідей Міжнародної науково-практичної конференції «Актуальні проблеми економіки, фінансів, обліку і права в XXI столітті»*. 2022. С. 70–71. URL: http://dSPACE.wunu.edu.ua/bitstream/316497/45913/1/конф_Умань_08.11.22.pdf#page=71 (дата звернення: 30.05.2023).

12. Суддя використав Chat GPT для винесення судового рішення – Подобиці. GeeksNEWS: огляди, новини технологій і комп'ютерного світу. URL: <https://geeks.news/tehnka-nauka/615-kolumbiiskyi-suddia-vykorystav-chat-gpt-dlia-vynesennia-vyroku-u-spravi.html> (дата звернення: 30.05.2023).

REFERENCES

1. Streltsova O. I. Rehuliuвання vprovadzhenia avtomatyzovanoho dokumentoobihu ta dilovodstva v systemi ukrainskoho sudochynstva na zakonodavchomu rivni. S. 62–63, URL: <https://doi.org/10.36074/logos-31.03.2023.18> (дата звернення: 30.05.2023). [in Ukrainian].
2. Pohrebniak O. Osoblyvosti podання pozovnoi zaiavy do sudu v elektronni formi. *Mizhnarodna naukovo-praktychna konferentsiia "Problemy ta stan dotrymannia i zakhystu prav liudyny v Ukraini"*. 2019. S. 79–80. [in Ukrainian].
3. eFiling confidential documents in Illinois: what to know – One Legal. One Legal. URL: <https://www.onelegal.com/blog/efiling-confidential-documents-in-illinois-what-to-know/> (дата звернення: 30.05.2023).
4. Kushakova-Kostytska N. V. Elektronne pravosuddia: ukrainski realii ta zarubizhnyi dosvid. *Yurydychnyi chasopys natsionalnoi akademii vnutrishnikh sprav*. 2013. № 1. S. 103–108. URL: <http://elar.naiu.kiev.ua/bitstream/123456789/4656/1/20.pdf> (дата звернення: 30.05.2023). [in Ukrainian].
5. Pro zatverdzhennia Polozhennia pro Yedynu bazu danykh elektronnykh adres, nomeriv faksiv (telefaksiv) subiektiv vladnykh povnovazhen : Postanova Kab. Ministriv Ukrainy vid 05.01.2011 r. № 5. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/5-2011-p#Text> (дата звернення: 30.05.2023).
6. Elektronnyi sud v umovakh COVID-19 | NAAU. NAAU. URL: <https://unba.org.ua/publications/5423-elektronnij-sud-v-umovah-covid-19.html> (дата звернення: 30.05.2023).
7. Natsionalna Asotsiatsiia Advokativ UkraIny – Podання do sudu dokumentiv elektronnoiu poshtoiu – novelty sohodennia. NAAU. URL: <https://unba.org.ua/publications/print/5395-podannya-do-sudu-dokumentiv-elektronnoyu-poshtoyu-noveli-s-ogodennya.html> (дата звернення: 30.05.2023).
8. Tsyvilnyi protsesualnyi kodeks Ukrainy : Kodeks Ukrainy vid 18.03.2004 r. № 1618-IV : stanom na 15 kvit. 2023 r. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1618-15#Text> (дата звернення: 30.05.2023).
9. Pro sudoustrii i status suddiv : Zakon Ukrainy vid 02.06.2016 r. № 1402-VIII : stanom na 23 hrud. 2022 r. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1402-19#Text> (дата звернення: 30.05.2023).
10. Konstytutsiia Ukrainy : vid 28.06.1996 r. № 254k/96-VR : stanom na 1 sich. 2020 r. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254k/96-vr#Text> (дата звернення: 30.05.2023).
11. Tiuria Yu. I. Tsyfrova transformatsiia pravosuddia v ukraini. Zbirnyk tez dopovidei Mizhnarodnoi naukovo-praktychnoi konferentsii «Aktualni problemy ekonomiky, finansiv, obliku i prava v XXI stolitti». 2022. S. 70–71. URL: http://dspace.wunu.edu.ua/bitstream/316497/45913/1/konf_Uman_08.11.22.pdf#page=71 (дата звернення: 30.05.2023). [in Ukrainian].
12. Suddia vykorystav Chat GPT dlia vynesennia sudovoho rishennia – Podrobytsi. GeeksNEWS: ohliady, novyny tekhnolohii i kompiuternoho svitu. URL: <https://geeks.news/tehnka-nauka/615-kolumbiiskyi-suddia-vykorystav-chat-gpt-dlia-vynesennia-vyroku-u-spravi.html> (дата звернення: 30.05.2023).